

การมีส่วนร่วมของชุมชนกับประสิทธิผลของโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

กรณีศึกษา : บ้านหนองบ่อ ตำบลหนองบ่อ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

พายุ นาวาคุระ

สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
e-mail: payunawakura@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน ประสิทธิภาพ และปัญหาของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร และตัวอย่างที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้คือกรรมการและสมาชิกโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและศึกษาค้นคว้ารวบรวม ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ได้ประเด็นสำคัญ ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้ (1) ด้านความรู้ความเข้าใจในโครงการอยู่ในระดับมาก โดยเห็นว่าเป็นโครงการเงินกู้ที่รัฐบาลสนับสนุนให้ประชาชนนำไปลงทุนเพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดภายในชุมชน (2) ด้านการยอมรับต่อโครงการอยู่ในระดับมาก จากการได้รับประโยชน์ในการจัดตั้งโครงการและการมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน โดยให้มีการตรวจสอบความโปร่งใสได้เพื่อประสิทธิภาพที่สูงยิ่งขึ้น (3) ด้านการมีส่วนร่วม ในการกำหนดโครงการอยู่ในระดับมาก โดยมีการเข้าร่วมประชุมรับฟังการชี้แจงโครงการ การเลือกตั้งกรรมการ การเปิดโอกาสให้เสนอความคิดเห็น การให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้หรือค่าตอบแทนเงินฝากและ (4) ด้านการสนับสนุน ของภาครัฐต่อโครงการโดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่น ภาครัฐได้กำหนด ระเบียบข้อบังคับ การดำเนินงานของภาครัฐเป็นไปตามพื้นฐานความโปร่งใส และเจ้าหน้าที่ของรัฐมีการ ดำเนินการเมื่อเกิดการทุจริตขึ้น 2) ประสิทธิภาพของโครงการโดยรวมอยู่ในระดับมาก จากการ ประสบความสำเร็จในด้านการจัดการเงินทุนให้เป็นเงินทุนหมุนเวียนของชุมชนและให้มีความต่อเนื่อง 3) ปัญหาของโครงการที่ปัญหาหลักคือเรื่องของจำนวนเงินกู้ที่ได้รับและ ระยะเวลาที่ต้องส่งคืนเงินที่กู้ไปนั้นไม่สอดคล้องกับโครงการที่เสนอขอกู้และขาดการติดตาม และประเมินผลจากภาครัฐ

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของชุมชน, ประสิทธิภาพ, กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

Community's Participation with Effectiveness of Village and Urban Community Fund. Case Study : Nongbo Village, Tambon Nongbo, Muang Ubon Ratchathani District, Ubon Ratchathani Province

Payu Nawakura

Department of Local Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Ubon Ratchathani Rajabhat University

e-mail address : payunawakura@hotmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research were to study community's participation, effectiveness and problems of the Village and Urban Community Fund by using quantitative research method : The findings in this research were as follows :

1. Community's Participation in the Village and Urban Community Fund were (1) understandings in the project were at a high level. This government's loan project encouraged people to invest in order to stimulate the economy and brought maximum benefits within the community (2) acceptances of the project were at a high level. From getting the benefits in establishing the project and being satisfied the operations on monitoring the transparency to get higher effectiveness (3) participations in the project were at a high level. By attending the meetings to get the project's details, to vote for committees, to share opinions, to give essential details as well as to set up the interest rates of the loans and the deposits and (4) the supports of the public sector were at a high level. Such as : the public sector set regulations, The operations of the government were based on transparency and public officials took actions when corruptions occurred.

2. The effectiveness of the project were at a high level. From succeeding in managing funds to be working capital of the community and to be continued.

3. The problems of this project were mainly matters of the received loan amounts and duration of returning loan amounts were not consistent with the submitted project and the lacks of monitoring and evaluating from public sector.

Keywords : Community's Participation ,Effectiveness, the Village and Urban Community Fund

บทนำ

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 ที่ประเทศไทยได้กำหนดให้มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาประเทศ การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) มีการนำทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และความได้เปรียบด้านแรงงานที่มีราคาถูกและมีอยู่อย่างเหลือเฟือของประเทศมาใช้สนับสนุนการพัฒนาและขยายฐานการผลิต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555 : 7) ทำให้ระบบเศรษฐกิจมีการขยายตัวในอัตราที่สูง แต่การเติบโตดังกล่าวนี้ นอกจากจะต้องแลกเปลี่ยนด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่ลดลงและเสื่อมโทรมลงเป็นอย่างมากและต้องมีการลงทุนทางเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ในขณะที่ข้อจำกัดของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นด้านการพัฒนาศักยภาพของคน การบริหารจัดการพื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการเสริมสร้างฐานความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จึงส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพและประสิทธิภาพโดยรวมของการพัฒนาประเทศอันจะนำไปสู่ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาก็คือความขัดแย้งในสังคมอันเนื่องมาจากความเหลื่อมล้ำของรายได้และการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติที่เหลืออยู่เพียงเล็กน้อยนั้นมากขึ้น รวมถึงการพัฒนาจะกระจุกตัวอยู่เฉพาะพื้นที่ในเขตเมืองและเขตชุมชนอุตสาหกรรม ไม่เกิดการกระจายการพัฒนาสู่ชนบทซึ่งเป็นพื้นที่ของคนส่วนใหญ่ของประเทศเกิดการอพยพปัจจัยการผลิตของชุมชนโดยเฉพาะแรงงาน ซึ่งส่งผลถึงการแยกคนออกจากชุมชน (วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน, 2531 : 24)

สรุปได้ว่า แม้การพัฒนาเศรษฐกิจจะบรรลุผลตามความมุ่งหมาย แต่ความสำเร็จดังกล่าวได้นำไปสู่ผลกระทบที่ไม่พึงปรารถนาทางด้านสังคม การพัฒนานั้นอาจจะไม่ยั่งยืนเพราะคนในสังคมส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับผลประโยชน์จากกระบวนการพัฒนาที่ต่อเนื่องกันมายาวนาน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับหลัง ๆ จึงมีความต่อเนื่องที่ได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการพัฒนาใหม่ โดยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคน ทั้งในฐานะผู้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาและเป็นผู้ได้รับประโยชน์หรือผลกระทบโดยตรงจากการพัฒนา จึงมุ่งเน้นการพัฒนาแบบองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาและมีกระบวนการที่บูรณาการทุกด้านในการเชื่อมโยงกัน (ธงชัย สันติวงษ์, 2546 : 43) ส่วนการพัฒนาเศรษฐกิจนั้นถือได้ว่าเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนให้มีความสามารถหรือประสิทธิภาพต่อการสร้างความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย

จากกระบวนการทัศน์ใหม่ของการพัฒนากับปรัชญาของนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต จัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาส ในหมู่บ้านและชุมชน เสริมสร้างการเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชนและประชาสังคม รวมถึงการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นอันเป็นการพัฒนาพื้นฐานประชาธิปไตย (อรทัย ก๊กผล, 2552 : 26)

สำหรับวัตถุประสงค์การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วนและการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิการที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบการบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง (อัญชลีพร พันธุ์วิไล, 2548 : 12) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ในอนาคตและเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หากเราได้ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว จะพบว่า เพื่อเป็นการบริหารงานกองทุนให้มีคุณภาพและไม่ให้เงินที่กี่ยุ่กันนั้นสูญเปล่า กองทุนนี้ไม่ได้เป็นเพียงกองทุนที่เป็นเงินเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่จะต้องเป็นทุนในด้านอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เงินเข้ามาาร่วมด้วย ซึ่งกองทุนที่ไม่ใช่เงินนี้ประกอบไปด้วยทุนที่เป็นคนแต่ละคน ทุนทางสังคมที่ถักทอคนแต่ละคนมาเป็นกลุ่มคนหรือสังคม ทุนทางวัฒนธรรมคือวิถีชีวิตร่วมกันของกลุ่มคนที่ประสานสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม ทุนทางศีลธรรมซึ่งหมายถึงความถูกต้องแห่งการอยู่ร่วมกัน เช่น ความสุจริต ความเสียสละ ความเอื้ออาทรต่อกัน ความเชื่อถือและไว้วางใจกัน ทุนทางทรัพยากร เช่น ดิน น้ำ ป่า อากาศ ไร่นา วัวควายที่มีการอนุรักษ์ มีการใช้อย่างเป็นธรรมและยั่งยืน ทุนทางปัญญาอันได้แก่การเรียนรู้ร่วมกัน ในการปฏิบัติและนำเอาความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนและความรู้จากภายนอกชุมชนมาสังเคราะห์เป็นปัญญาและการจัดการเพื่อให้การอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติและระหว่างชุมชนกับโลกภายนอกชุมชนให้เป็นไปอย่างรักษาความสมดุลไว้ได้เพื่อความเป็นปรกติและยั่งยืน

การมีส่วนร่วมของชุมชนกับประสิทธิผล ของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
กรณีศึกษา : บ้านหนองบ่อ ตำบลหนองบ่อ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี
พายุ นาวาคุระ

ดังนั้น ทางผู้วิจัยจึงให้ความสนใจที่จะศึกษาถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนกับประสิทธิผลของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของบ้านหนองบ่อ ตำบลหนองบ่อ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ในฐานะเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในชุมชนสำหรับการลงทุนเพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ ตลอดจนเป็นการบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของกองทุนที่แท้จริงและพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อสามารถเป็นแนวทางในการนำไปปรับใช้กับกองทุนที่มีลักษณะคล้ายกันได้ในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของบ้านหนองบ่อ ตำบล หนองบ่อ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาถึงประสิทธิผลของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของบ้านหนองบ่อ ตำบลหนองบ่อ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของบ้านหนองบ่อ ตำบลหนองบ่อ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเฉพาะขอบเขตของการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ที่ทำการศึกษาคือ บ้านหนองบ่อ ตำบลหนองบ่อ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี
2. ประชากรและตัวอย่างที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้คือกรรมการโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและสมาชิกโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. เนื้อหาในการศึกษาให้ความสำคัญกับเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชน ประสิทธิภาพและปัญหาของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงการมีส่วนร่วมในโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของบ้านหนองบ่อ ตำบลหนองบ่อ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี
2. ได้ทราบถึงประสิทธิผลของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของบ้านหนองบ่อ ตำบลหนองบ่อ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

3. ได้ทราบถึงปัญหาของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของบ้านหนองบ่อ ตำบลหนองบ่อ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

กำหนดหัวข้อวิธีการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้คือกรรมการและสมาชิกโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านหนองบ่อ ตำบลหนองบ่อ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

ส่วนตัวอย่างนั้นถูกกำหนดจากกรรมการและสมาชิกโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านหนองบ่อ ตำบลหนองบ่อ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้สูตรในการกำหนดขนาดตัวอย่างจากการคำนวณ ตามวิธีของ Yamane (1973 :125) ดังนี้

$$n = \frac{459}{1+(459) (0.05)^2}$$

$$214.48$$

ดังนั้น จึงกำหนดจำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เท่ากับ 215 ราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ชนิดข้อคำถามแบบปลายปิด (Closed or Structured Questionnaire) โดยใช้แบบเลือกตอบการวิจัย (Check-list) และคำถามปลายเปิด ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ชุด สำหรับกรรมการโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 1 ชุด และสำหรับสมาชิกโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอีก 1 ชุด

3. การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือดำเนินการ

เครื่องมือที่สร้างขึ้นผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือตามลำดับและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยทดสอบใน 2 ด้าน คือ

3.1 การทดสอบความแม่นยำตรงของการวัด (Validity of Measurement) ดำเนินการโดยนำแบบสอบถามเสนออาจารย์ ประกาศิต เสวตธรรมให้ความเห็นเพื่อให้ตรงตามเนื้อหาและสิ่งที่ต้องการศึกษาอย่างแท้จริงและนำเอาข้อวิจารณ์มาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.2 การทดสอบหาค่าความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับหมู่บ้านโปงงาม ตำบลหนองบ่อ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็น ตัวอย่างที่คล้ายคลึงกับประชากรที่ต้องการศึกษา เพื่อให้ได้ผลที่น่าเชื่อถือ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้มาจาก 2 แหล่ง ดังนี้

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ที่กำหนดไว้จากกรรมการและสมาชิกโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จนได้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้คือ 215 ชุด

4.2 ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร บทความ วารสาร รายงาน รวมทั้งแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลเพิ่มเติมใช้ในการสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ในการวิจัยครั้งนี้มีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ตามรายละเอียด ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกรรมการและสมาชิกโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วยค่าความถี่และร้อยละ

5.2 วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของกรรมการและสมาชิกโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ด้วยค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.3 วิเคราะห์ปัญหาของกรรมการและสมาชิกโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วยวิธีการพรรณนา

สรุป

เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาประสิทธิผลของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจากสภาพปัจจุบันให้มีความก้าวหน้ายิ่งขึ้น สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัยของกรรมการโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.1 ข้อมูลทั่วไปของกรรมการโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 53.3) รองลงมาเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 46.5) มีอายุอยู่ในช่วง 51 – 70 ปี (ร้อยละ 35) รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี (ร้อยละ 23.3) จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ 48.8) รองลงมาจบระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 44.2) ประกอบ

อาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 74.4) รองลงมาประกอบอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 9.3) สถานภาพส่วนใหญ่สมรสแล้ว (ร้อยละ 93) รองลงมาคือสถานภาพโสด (ร้อยละ 4.7) มีรายได้ประมาณต่อปี 20,000 – 50,000 บาท (ร้อยละ 39.5) รองลงมา มีรายได้ประมาณต่อปี 100,000 บาทขึ้นไป และส่วนใหญ่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามที่อาศัยอยู่หมู่ที่ 4 (ร้อยละ 30.2) รองลงมาอาศัยอยู่หมู่ที่ 2 (ร้อยละ 27.9)

1.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.2.1 ความรู้ความเข้าใจในโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ของกรรมการ พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เรื่องการจัดสรรงบประมาณจากทางผู้ใหญ่บ้านทำการประชุมลูกบ้านให้ทราบและจากหอกระจายข่าว (ร้อยละ 35) รองลงมาคือทางโทรศัพท์ (ร้อยละ 19.4) และพบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในทุกข้อ ยกเว้นในข้อ 2 ที่ว่า โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามบางรายยังไม่ทราบถึงรายละเอียดข้อนี้

1.2.2 การยอมรับของกรรมการต่อโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

พบว่า ระดับการยอมรับโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.01) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากคือ ท่านเห็นด้วยกับการให้มีการตรวจสอบความโปร่งใสในการดำเนินงานของกรรมการโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ($\bar{X}$ = 4.34) รองลงมาคือท่านคิดว่าประชาชนในหมู่บ้านของท่านมีความพึงพอใจต่อโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนี้ ($\bar{X}$ = 4.23) และท่านคิดว่าคณะกรรมการโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X}$ = 4.23) ตามลำดับ

1.2.3 การมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของกรรมการ

พบว่า ตัวอย่างมีส่วนร่วมในด้านเปิดโอกาสให้สมาชิกของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้เสนอความคิดเห็น (ร้อยละ 100) รองลงมาคือ ด้านการอนุมัติเงินกู้แก่สมาชิกโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (ร้อยละ 97.7) และด้านการกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากตามอัตราที่เห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก (ร้อยละ 97.7) ตามลำดับ

1.2.4 การสนับสนุนของภาครัฐต่อโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ของกรรมการ พบว่า ระดับการสนับสนุนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากคือ ท่านเห็นด้วยกับระเบียบข้อบังคับของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ภาครัฐกำหนดไว้ ($\bar{X}$ = 4.11) รองลงมาคือ

การดำเนินงานของภาครัฐเป็นไปตามความโปร่งใส ($\bar{X} = 4.04$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ภาครัฐได้สนับสนุนอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ ($\bar{X} = 2.48$)

1.3 ประสิทธิภาพของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของกรรมการ พบว่าระดับประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ท่านอยากให้โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนี้มีความต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.60$) รองลงมาคือ ท่านคิดว่าสมาชิกที่กู้ยืมเงินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะสามารถนำส่งเงินคืนตามจำนวนภายในระยะเวลาที่กำหนด ($\bar{X} = 4.32$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ท่านคิดว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนี้สามารถช่วยลดปัญหาความยากจน ($\bar{X} = 3.44$)

1.4 ปัญหาของกรรมการโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.4.1 การบริหารจัดการที่ขาดความโปร่งใส ไม่สามารถสามารถตรวจสอบในเรื่องเกณฑ์การอนุมัติและจำนวนเงินที่ให้กับ

1.4.2 การอนุมัติโครงการควรจะนำข้อมูลด้านอื่น ๆ ของสมาชิกมาประกอบการพิจารณาในการให้กู้ด้วย

1.4.3 กรรมการโครงการกองทุนฯ ควรมีวาระสิ้นสุดในการดำรงตำแหน่ง

1.4.4 กรรมการโครงการกองทุนฯ ไม่แก้ไขในส่วนที่บกพร่องที่เคยเกิดขึ้นให้ดีขึ้น

2. สรุปผลการวิจัยของสมาชิกโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.1 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พบว่า ตัวอย่างจำนวนรวมทั้งสิ้น 172 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 85.5) รองลงมาเป็นเพศชาย (ร้อยละ 14.5) มีอายุอยู่ในช่วง 51-70 ปี (ร้อยละ 63.4) รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี (ร้อยละ 22.1) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 92.4) รองลงมาจบระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ 7.6) ประกอบอาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 92.4) รองลงมาคืออาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 7.6) มีรายได้ 20,000-50,000 บาท (ร้อยละ 68.6) รองลงมาคือ 50,001-70,000 บาท (ร้อยละ 16.9) มีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 85.5) รองลงมาคือสถานภาพหม้าย (ร้อยละ 9.9) ตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่หมู่ที่ 4 (ร้อยละ 26.7) และรองลงมาคือหมู่ 2 (ร้อยละ 26.2)

2.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.2.1 ความรู้ความเข้าใจในโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของสมาชิก พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองตัวอย่าง เช่น ผู้ที่เป็นสมาชิก

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเข้าใจว่าต้องมีหลักทรัพย์เพื่อค้ำประกันในการกู้ยืมกับโครงการกองทุนฯ นี้ ซึ่งโดยหลักที่ถูกต้องคือโครงการไม่ต้องมีหลักทรัพย์ในการค้ำประกันในการกู้ยืม (ร้อยละ 4.7)

2.2.2 การยอมรับของสมาชิกต่อโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองพบว่า ระดับการยอมรับโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านเห็นกับการก่อตั้งโครงการกองทุนฯ นี้ ในหมู่บ้านของท่าน ($\bar{X}$ = 4.31) รองลงมาคือ ท่านได้รับประโยชน์จากโครงการกองทุนฯ นี้ ($\bar{X}$ = 3.97) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านคิดว่าจำนวนเงินที่ท่านได้รับจากโครงการกองทุนฯ นี้ เพียงพอต่อความต้องการของท่าน ($\bar{X}$ = 3.46)

2.2.3 การมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของสมาชิก พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในเรื่องเข้าร่วมประชุมรับฟังคำชี้แจงโครงการกองทุนฯ นี้ (ร้อยละ 92.4) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งกรรมการโครงการกองทุนฯ นี้ (ร้อยละ 90.1) และเสนอความคิดเห็นหรือให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อโครงการกองทุนฯ นี้ (ร้อยละ 68.6) ตามลำดับ

2.2.4 การสนับสนุนของภาครัฐต่อโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของสมาชิกพบว่า ระดับการสนับสนุนของภาครัฐโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.18) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ รัฐบาลได้สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำเนินงานตามโครงการกองทุนฯ นี้ และเมื่อเกิดการทุจริตในโครงการกองทุนฯ นี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐมีการดำเนินการ ($\bar{X}$ = 3.78) รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่รัฐติดตามการดำเนินงานโครงการอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}$ = 3.58) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ เจ้าหน้าที่ของรัฐอำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานโครงการกองทุนฯ นี้ ($\bar{X}$ = 2.31)

2.3 ประสิทธิภาพของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของสมาชิก พบว่า ระดับประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.81) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ โครงการกองทุนฯ นี้ ประสบความสำเร็จในด้านการจัดการเงินทุนและเงินหมุนเวียนของชุมชน ($\bar{X}$ = 4.90) รองลงมาคือ โครงการกองทุนฯ นี้ ทำให้ท่านได้รับประโยชน์ ($\bar{X}$ = 4.04) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ โครงการกองทุนฯ นี้ ก่อให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนให้ดีขึ้น ($\bar{X}$ = 3.60) และพบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้จ่ายในด้านการทำนา (ร้อยละ 20.4) รองลงมาคือ ด้านการศึกษา (ร้อยละ 16.8) และมีรายได้เฉลี่ยจากการใช้จ่าย (ลงทุน) (ต่อเดือน) มากที่สุดคือ 2,001 – 3,000 บาท (ร้อยละ 24.4) รองลงมาคือ 4,000 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 22.1) และต่ำกว่า 1,000 บาท (ร้อยละ 19.7) ตามลำดับ

2.4 ปัญหาของสมาชิกโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.4.1 การขาดการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการดำเนินโครงการกองทุนเท่าที่ควรจะเป็น

2.4.2 เงินกู้ที่ได้รับอนุมัติไม่เพียงพอที่จะนำไปดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ได้

2.4.3 ระยะเวลาในการส่งคืนเงินกู้ไม่สัมพันธ์กับโครงการที่เสนอขอกู้

2.4.4 การขาดการส่งเสริมจากภาครัฐในด้านการตลาดและด้านการเพิ่มผลผลิต

ต่อหน่วย

2.4.5 การขาดการติดตามและประเมินผลโครงการจากภาครัฐ

อภิปรายผล

สามารถอภิปรายผลในประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. กรรมการและสมาชิกของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในโครงการกองทุนฯ นี้ อยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีการประชาสัมพันธ์หลายช่องทาง แต่มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่ทราบว่าโครงการกองทุนฯ นี้ เป็นโครงการเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน แม้กระทั่งไม่ทราบว่า ไม่ต้องมีหลักทรัพย์เพื่อค้ำประกันในการกู้ยืม ปัญหานี้เป็นการแสดงถึงการขาดการมีส่วนร่วม ในการเข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังและชี้แจงข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึง

2. กรรมการและสมาชิกของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองยอมรับการก่อตั้งโครงการกองทุนฯ นี้ และมีความพึงพอใจเนื่องจากได้รับประโยชน์พร้อมให้มีการตรวจสอบความโปร่งใสในการดำเนินงานเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ แต่จำนวนเงินกู้ที่ได้รับจากโครงการกองทุนฯ ไม่เพียงพอต่อความต้องการที่จะนำไปลงทุนได้เต็มที่ ทำให้สมาชิกบางรายมีการนำเงินที่กู้ได้ไปใช้จ่ายในเรื่องทั่ว ๆ ไป

3. กรรมการและสมาชิกของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีส่วนร่วมในการเข้าประชุมรับฟังคำชี้แจงโครงการกองทุนฯ พร้อมเปิดโอกาสให้เสนอความคิดเห็นหรือให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นการอนุมัติเงินกู้ การกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากหรือกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ ซึ่งข้อตกลงต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้นเป็นการลองผิดลองถูก ภาครัฐควรเข้าไปตรวจสอบและชี้แนะเพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ ตลอดจนให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการโครงการ

4. การสนับสนุนของภาครัฐต่อโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นการให้ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของโครงการตามที่ภาครัฐกำหนดไว้ หากเกิดการทุจริต เจ้าหน้าที่ของรัฐมีการดำเนินการและมีการติดตามอย่างสม่ำเสมอ แต่การติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กับโครงการกองทุนฯ นั้นต้องใช้เวลา ทำให้การช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาไม่ทันทั่วถึง ทำให้โครงการขาดความก้าวหน้า

5. ประสิทธิภาพของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเห็นได้จากการที่ได้รับประโยชน์ จากโครงการนี้และอยากให้มีความต่อเนื่องเพราะเป็นการจัดการเงินทุนและเงินหมุนเวียนของชุมชน แต่ในภาพรวมแล้วมองโครงการนี้ไม่ได้กระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนให้ดีขึ้นและไม่สามารถช่วยลดปัญหาความยากจนได้ ซึ่งน่าจะเกิดจากการขาดการติดตามและประเมินผลโครงการจากภาครัฐ

6. ปัญหาของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้ (1) การขาดการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการดำเนินโครงการกองทุนเท่าที่ควรจะเป็น (2) เงินกู้ที่ได้รับอนุมัติไม่เพียงพอที่จะนำไปดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ได้ (3) ระยะเวลาในการส่งคืนเงินกู้ไม่สัมพันธ์กับโครงการที่เสนอขอกู้ (4) การขาดการส่งเสริมจากภาครัฐในด้านการตลาดและด้านการเพิ่มผลผลิตต่อหน่วย และ (5) การขาดการติดตามและประเมินผลโครงการจากภาครัฐ

ข้อเสนอแนะ

1. ภาครัฐและกรรมการโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการให้ทั่วถึงทุกช่องทาง ควรจัดทำคู่มือ จัดเวทีแสดงความคิดเห็นพร้อมวางแผนโครงการร่วมกันกับชุมชน

2. ภาครัฐควรเข้าไปตรวจสอบถึงความโปร่งใสในการดำเนินงานของกรรมการโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและชี้แนะเป็นระยะ ๆ รวมทั้งให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงการ ไม่ว่าจะเป็นการเสนอความคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อเกิดความพึงพอใจว่ามีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการโครงการเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันในอันจะนำมาซึ่งความยั่งยืนของโครงการ

3. ภาครัฐควรกำหนดกฎ ระเบียบต่าง ๆ อย่างโปร่งใสที่จะให้ประชาชนสามารถปฏิบัติตามได้ง่าย

4. ภาครัฐควรจัดสรรเงินให้เพียงพอเพียงพอต่อความต้องการที่จะนำไปลงทุนของแต่ละคนและให้มีความต่อเนื่อง โดยพิจารณาตั้งแต่ขนาดของชุมชน ขนาดของโครงการที่ขอกู้ พิจารณาความสัมพันธ์ของระยะเวลาที่ต้องส่งคืนเงินกู้กับโครงการที่ขอกู้ ตลอดจนมาตรการที่จะบังคับใช้ในกรณีที่นำเงินกู้ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์

5. ควรจัดให้มีการนิเทศเพื่อติดตามและประเมินผล ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนภาคประชาชนด้วยตนเอง และภาครัฐควรจัดตั้งศูนย์ให้คำแนะนำเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนโดยเฉพาะพร้อมบุคคลากรที่เพียงพอเพื่อการติดต่อประสานงานจากชุมชนในกรณีเร่งด่วน

References

- Burikul, T. (2005). *Participation, concepts, theories, and processes*. Bangkok: King Prajadhipok's Institute.
- Hongwivat, T. (1984). *People's participation*. Bangkok: Mahidol University.
- Kokpol, O. (2009). *Public Engagement Guide for Local Administrators*. Nonthaburi: College Local government development King Prajadhipok Institute.
- Mingmaninakin, W. (1988). *Rural Development in Thailand*. Bangkok: Thammasat University Press.
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2012). *National Economic and Social Development Plan No.11 (2012-2015)*. Bangkok: Bureau of the Prime Minister.
- Panwilai, A. (2005). *Women's participation in the implementation of village and urban fund policy in San Kamphaeng District. Chiangmai Province*. (M.A. Independent study in Public Administration, Chiang Mai University).
- Prachyapruet, T. (1993). *Theory of organization* (2nd edition). Bangkok: Thai Wattana Panich.
- Santiwong, T. (2003). *Human Resource Management*. (11th ed.). Bangkok: Prachoom chang.

- Techarin, P. (1984). *Policy and strategy of community participation in the current development strategy of Thai people in public participation in development*. Bangkok: Sak Sopa Printing.
- Thaiyapirom, T. (1983). *Community Development: How to Raise Community Participation*. Bangkok: Department of Public Works.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics : An Introductory Analysis*. (3rd edition.). New York: Harper and Row Publication.